

PUBLIKATIONER OM ØSTGRØNLAND
UDGIVET AF
KAPTAJN ALF TROLLE OG HUSTRUS LEGAT TIL MINDE OM
DANMARK-EKSPEDITIONEN 1906-1908
Nr. 9

TILBAGEBLIK
VED DANMARK-EKSPEDITIONENS
35 AARS HJEMKOMSTDAG

DEN 23. AUGUST 1943

BILLEDER FRA EKSPEDITIONEN

DANMARK-EKSPEDITIONENS DELTAGERE
DANMARK-EKSPEDITIONENS NEKROLOGER X OG XI
ØSTGRØNLANDSKE NEKROLOGER I

AF

BENDIX THOSTRUP

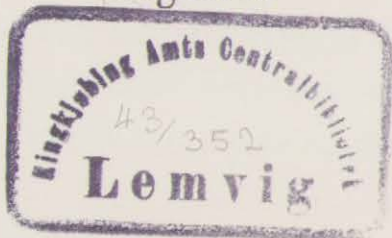
MED ILLUSTRATIONER OG KORT

KØBENHAVN

EJNAR MUNKSGAARD
1943

46.7

Udgået af

magasin

POUL PETRI'S BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1943

Til

Hans Kongelige Højhed

KNUD

PRINS TIL DANMARK

Protector for:

Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition 1938-39, udsendt af: Alf Trolle, Ebbe Munck og Eigil Knuth til Minde om Danmark-Ekspeditionen, under Ledelse af Ebbe Munck og Eigil Knuth — Danmark-Ekspeditionens Fortsættelse.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Pag.
Tilbageblik ved Danmark-Ekspeditionens 35 Aars Hjemkomstdag den 23. August 1908	7
Danmark-Ekspeditionens Deltagere	25
Danmark-Ekspeditionens Nekrologer X og XI*).....	40
X. Friis (Achton Friis)	40
XI. Onkel Andrés (Andreas Andreasen Lundager).....	43
Østgrønlandske Nekrologer I	46
I. Gustav Frederik Holm.....	46

*)Danmark-Ekspeditionens Nekrologer I-IX findes i Publikation Nr. 4.

TILBAGEBLIK VED DANMARK-EKSPEDITIONENS 35 AARS HJEMKOMSTDAG

DEN 23. AUGUST 1945

De unge Mænd, der 1908 kom hjem til Danmark fra Nordøstgrønland efter i to Aar at have undersøgt og kortlagt ukendt, jomfrueligt Land, efter at have udslettet den sidste hvide Plet paa Grønlandskortet og sat Slutstenen paa Grønlands Udforskning i kartografisk Retning, og efter at have taget nyt Land ind under den danske Konges Krone — er nu blevet gamle.

Naar de i Dag ikke er særligt kendt blandt Medborgerne, skyldes det, at de aldrig har trængt sig paa for at erobre en Position blandt Verdens prominente Polarfarere, de er stille gledet ind i Borgerlivet paa de Felter, hvor de hver for sig hørte hjemme — men de har intet glemt af deres Ungdoms Gerning, de véd godt, hvad den var værd, og hvad den betød.

De gjorde Danmark større!

De har heller ikke glemt det Land, de ofrede nogle af deres unge Aar, de har enten direkte eller indirekte støttet det Arbejde, der i senere Tider er nedlagt i Østgrønlandsforskningen, de har fulgt Udviklingen i Landet og de Forhold, som hermed blev forbundet.

28 drog de ud, 25 kom hjem — herom fortæller Danmark-Ekspeditionens Monument, Stenen paa Langelinie. Nu er kun 17 tilbage. Mylius-Erichsens Brigade vokser naturligt i Antal.

Danmark-Ekspeditionen til Grønlands Nordøstkyst 1906—1908 startede fra København Sct. Hansdag 1906 under Ledelse af Ludvig Mylius-Erichsen, og den vendte hjem den 23. August 1908 under Kaptajn Alf Trolles Kommando. Dens Historie og Beretning om dens Resultater vil findes i talrige videnskabelige og populære Værker, i Dag- og Ugeblade, samt Tidsskrifter; dens Anseelse er af høj Rang.

Den kastede Glans over Danmarks Navn.

Men Æren herfor deler Ekspeditionsdeltagerne i Ærbødighed med Ekspeditionens Protektor, *Hans Majestæt Kong Frederik VIII*, — og viligt med de mange private Bidragydere, med Staten, der repræsenteredes

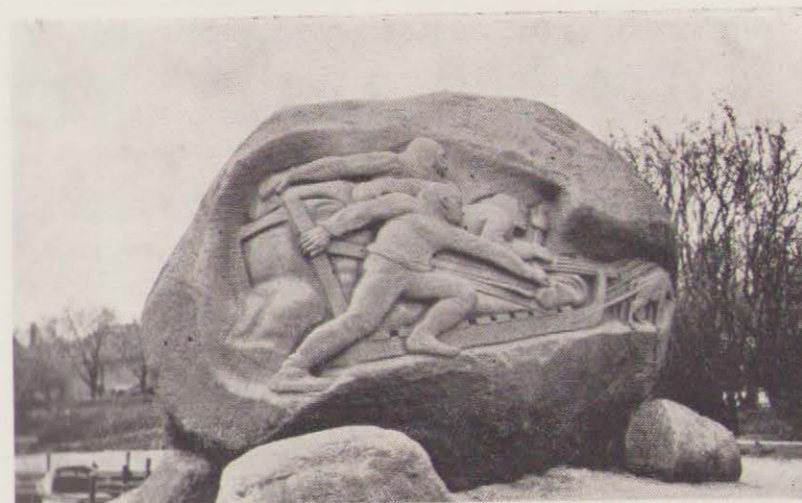

Mindevarden i Danmarks Havn.
»Danmark« klar til Hjemrejsen den 21. Juli 1908.

»Danmark« ankommer til København den 23. August 1908.

Cliché: Gyldendal.

Set fra Øst. Paa den tilhøjre liggende Sten er indhugget:
Reist 1912 Kai Nielsen. 1892—1924.

Alfr. Vohlert. Foto.

Set fra Vest.

(Stenen er revnet helt igennem, men Københavns Magistrats 4. Afd., Stadsarkitektens Arkitektafdeling C., er opmærksom herpaa).

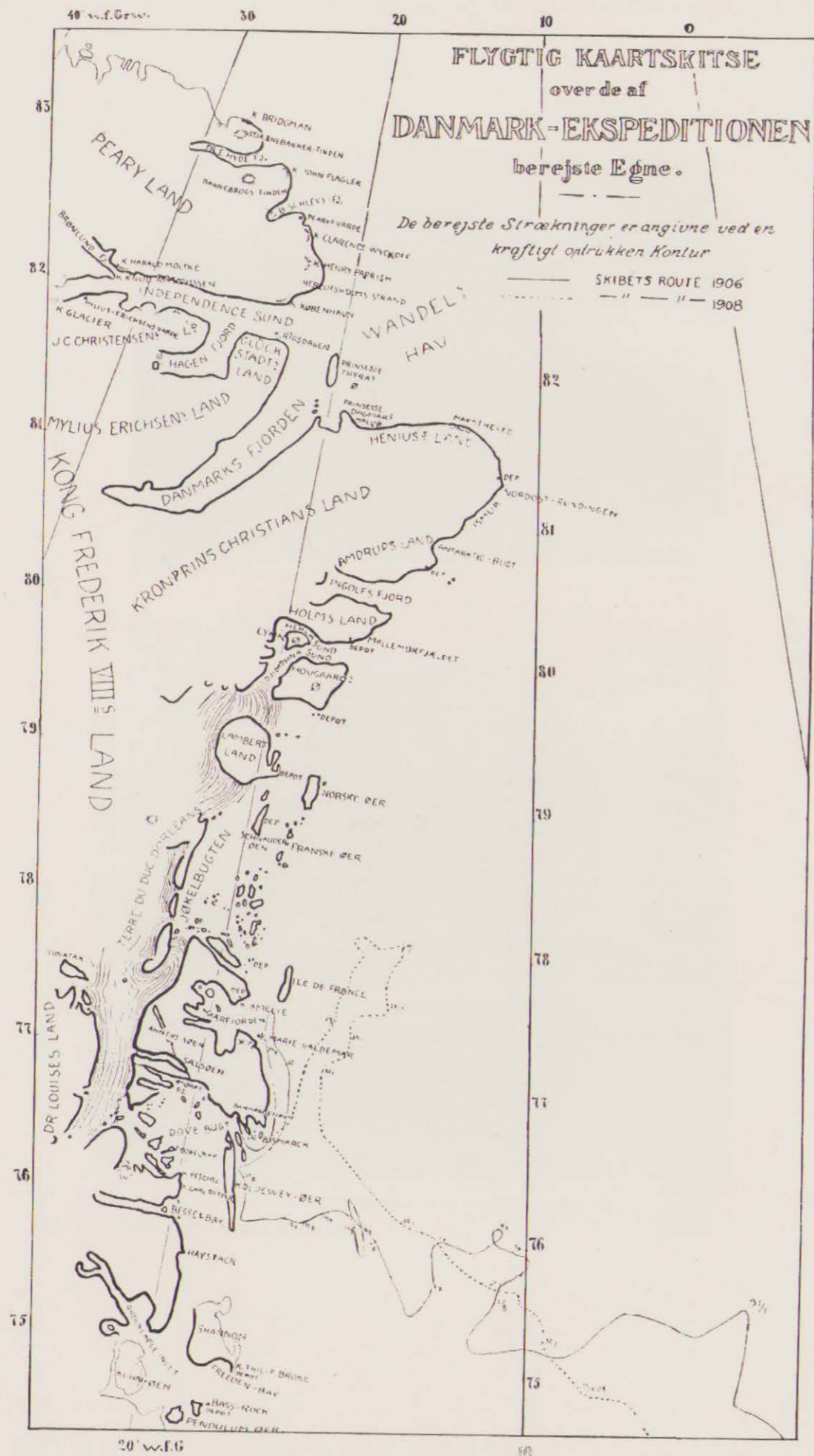
Alfr. Vohlert. Foto.

»STENEN« PAA LANGELINIE:

MINDESTEN
FOR MYLIUS ERICHSEN
BRØNLUND OG HØEG HAGEN
DER SATTE LIVET TIL PAA DAN-
MARK-EXPEDITIONEN I AARET 1907
AF JØRGEN BRØNLUNDS DAGBOG:
ANKOM 79 FJORDEN EFTER FORSØG
HJEMREJSE OVER INDLANDSISEN I
NOVEMBER MAANED JEG KOMMER

HERTIL I AFTAGENDE MAANESKIN
OG KUNDE IKKE VIDERE AF FORFROS-
NINGER I FØDDERNE OG AF MØRKET
ANDRES LIG FINDES MIDT I FJORDEN
FORAN BRÆ (OMTRENT 2 1/2 MIL)
HAGEN DØDE 15 NOVEMBER
OG MYLIUS OMTRENT
10 DAGE EFTER

(Bogstaverne er tegnede af Kaare Klint).

af Marineministeriet, og med Ekspeditionens Komité, der, blandt andre fremragende danske Mænd, talte Østgrønlands nuværende grand old man, Hs. Excellence Viceadmiral G. Amdrup.

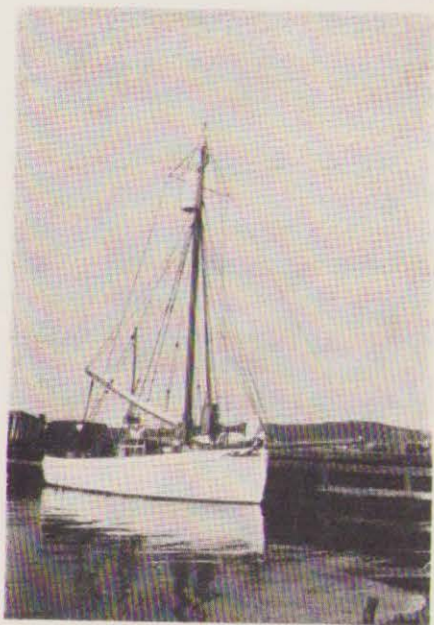
Paa Ekspeditionens 25-Aars Hjemkomstdag samledes Deltagerne hos Ekspeditionens Chef, Kaptajn Alf Trolle og Hustru paa deres Landsted »Trollesminde« i Rørvig, og ved denne Lejlighed meddeltes det, at Alf Trolle og Fru Bergliot Trolle havde stiftet et Legat til Minde om Danmark-Ekspeditionen med det Formaal, dels at støtte Deltagere og disses Slægtninge økonomisk og dels at virke for Østgrønlands fortsatte Udforskning, baade med Raad og med Daad, for saa vidt dette kunde styrke Mindet om Danmark-Ekspeditionen.

Dette Legat, der altsaa holder 10-Aars Jubilæum, mødte hurtigt saa mange Opgaver, at Legatmidlerne ikke strakte til, men lykkeligvis stillede Kaptajn Trolle, altid tilskyndet af sin Hustru, de manglende Summer til Raadighed, og de samlede Ydelser til Østgrønlandssagen i Legatets Navn kan i Dag skrives med et Kronebeløb paa sekscifret Tal.

Til Trods for de Tilstande, der i de sidste Aar har hindret aktiv Østgrønlandsforskning, og følgelig umuliggjort Legatet at virke efter Bestemmelsen i denne Retning, kan det dog i sin Levetid se tilbage paa en omfattende Virksomhed til Gavn for dette senest erhvervede danske Land — der skal nævnes:

Udsendelse af det periodiske Skrift »Publikationer om Østgrønland«, af hvilket Nr. 1—8 er udkommet; hel eller delvis Bekostning af Udgivelsen af Kaptajn Ejnar Mikkelsens »De østgrønlandske Eskimoers Historie«, Centralbiblioteket i Nykøbing F.'s Katalog over »Grønland og Nordpolsforskning«, Alwin Pedersens »Et Naturens Reservat« og Gitz-Johansens »Inuit Nunât«, et særpræget Billedværk, der udsendtes 1941 paa et Tidspunkt, da det fandtes opportunt ude og hjemme at minde om, at Grønland er dansk Besiddelse; endvidere har Legatet ved Tilskud hjulpet videnskabelige Ekspeditioner og Undersøgelser i Østgrønland paa Gled, og har helt bekostet enkelte af dem; til Nationalmuseet er erhvervet en Serie »Østgrønlandske Typer« i Gitz-Johansens Streg, og der er bidraget til en Mindsten over Konebaadsekspeditionens verdensberømte Gustav Holm, til Fremstilling af en Buste i Bronze af Grønlandsforskeren, Deltager i Danmark-Ekspeditionen, Oberst J. P. Koch, samt til en Mindeplade over ham, opsat paa Vester Jølby Præstegaard; endelig har Legatet købt og udrustet Motorkutteren »Thor« paa Ekspeditioner, der er indgaaet i dansk videnskabelig Forskning, hvorved der beredvilligt aabnedes Mulighed for deri interesseredes vederlagsfri Deltagelse; »Thor«s Rejser er følgende: »Thor«s Togt 1934« til Svalbard og Østgrønlandshavet, hydrografiske Undersøgelser og Forsøg paa Fremtrængen mod Nordostrundingen paa Grønlandskysten og, eventuelt, »Fata

Morgana Øerne«, »Thor«s Togt 1935« til islandske og østgrønlandske Farvande, Planktonundersøgelser, zoologiske Undersøgelser, Undersøgelser af Bundforhold og Fiskerimuligheder, samt, ved Færøerne, supplerende Undersøgelser efter Havundersøgelsesskibet »Dana«s Forlis, »Thor«s Togt 1936«, specielle Strømundersøgelser med Henblik paa Vandføringen mellem Østersøen og Kattegat, samt hydrografisk Nivellement mellem Rødby og Femern.

»Thor« ved Rørvig Bro.
Tage Aaboe. Foto.

Kaptajn Alf Trolle og Hustru
ombord i »Thor«.
Frk. Margit Trolle. Foto.

Legatet bestyres af Legatstifteren, Kaptajn Alf Trolle, Højesteretssagfører Jakob E. Gelting og tre af Ekspeditionsdeltagerne, Kunstmaler Aage Bertelsen, Kommandørkaptajn H. Bistrup og Løjtnant Bendix Thostrup, men i Betragtning og Forstaaelse af den af disse naaede Levealder er det allerede nu besluttet, at fremtidige Bestyrelsesmedlemmer vælges blandt Ekspeditionsmedlemmernes Efterslægt, fortrinsvis deres Børn, og Suppleanten til Bestyrelsen er da nu en af disse, Bendix Bech Thostrup — han er tillige Arvtager til Bestillingen som Leder af det af Legatet oprettede »Danmark-Ekspeditionens Arkiv«, hvis Opgave det er at samle Data om Ekspeditionsmedlemmernes Liv og Færd før og efter Ekspeditionen, Beretninger om denne, og om, hvad der i Almindelighed er af Interesse om Østgrønland og dets Mænd, saa der skabes en Central, hvor Forskere kan søge Oplysning om Danmark-Ekspeditionen og forskelligt andet vedrørende Østgrønland og dets Forhold.

Margit Trolle

Marie Mylius-Erichsen.

Den 19. Februar 1943 afgik Legatstifteren Fru Bergliot Trolle uventet ved Døden. Hendes storstilede Bisættelsehøjtidelighed den 26. s. M. i Holmens Kirke i København viste tilfulde, hvor værdsat denne varm-hjertede Kvinde var, ikke alene blandt Slægt og en talrig Skare personlige Venner, men ogsaa blandt Østgrønlandsforskningens Mænd. Danmark-Ekspeditionen og Østgrønland har i Fru Trolle mistet en god og forstaaende Ven, hvis Haand aldrig var lukket, naar den til værdige Formaal kunde rækkes hjælpende frem, hun forstod sin Mands Interesser, hun var med ham i hans Omsorg for de gamle Kammerater, der maatte behøve Opmuntring, og hun gav beredvilligt med til den østgrønlandske Forsknings sag, som hun, sammen med sin Mand, havde gjort til sin.

Fru Bergliot Trolle var Danmark-Ekspeditionens og Trolles Legats gode Aand, hendes Navn vil huskes af barske Mænd i Østgrønlands Ødemarker.

Legatstifteren Kaptajn Alf Trolles aabne Øje for og rette Syn paa den østgrønlandske Udforskning af Hav og Land er kun kendt i en snæver Kreds, men til Gengæld er denne dannet af dristige Foregangs-mænd blandt de Danske; — han har hjulpet dem til at øve Daad paa Omraader, der væsentligt adskiller sig fra Storbyens Brosten, og dér frembringe Resultater, som paa hædrende Maade bærer Danmarks Navn ud over den store Verden, han har herved medvirket til at slaa den Kendsgerning fast, at *Østgrønland er dansk*, og han har gjort det i den naturlige Forstaaelse af, at selv om dansk Suverænitet over denne Kyst hviler paa fuldgyldig Retskendelse, vil det dog, af Hensyn til udenlandske Betragtninger og Forventninger, være nødvendigt, at dansk Initiativ i disse Trakter altid er førende og overvejende.

Et andet Dødsfald indenfor Ekspeditionens Interessesfære forefaldt den 25. Marts 1942. Det var Mylius-Erichsens Enke, Marie Sofie Berthine, født Lesse, der da afgik ved Døden i sit 75. Aar.

Fru Marie Mylius-Erichsen vil med Taknemmelighed mindes af Danmark-Ekspeditionens Deltagere som den altid venlige og gæstfri Værtinde i det til enhver Tid aabne Hjem paa Christianshavn, hvor vi, under Forberedelserne til Ekspeditionen, saa ofte samledes, blev vel modtagne og hurtigt lærte at hygge os og føle os hjemme.

Danmark-Ekspeditionens Deltagelse ved Fru Mylius-Erichsens Bisættelse var et Vidnesbyrd om den fremskudte Plads, hun, trods de mange svundne Aar siden Ekspeditionen, endnu besad i Mylius-Erichsens Kammeraters Hjerter.

Efter Danmark-Ekspeditionens Hjemkomst 1908 gjorde Kaptajn Ejnar Mikkelsen en veludført Suppleringsrejse for at efterforske Mylius-Erichsens og hans Fællers sidste Færd, en Ekspedition, der paa afgørende Punkter affilede Kortskitserne over de nordligste Egne, og fra hvilken der hjembragtes Rapporter fra Mylius-Erichsen.

Desuden har Knud Rasmussen og Peter Freuchen samt Dr. Lauge Koch berejst og nøjere udforsket de af Danmark-Ekspeditionen opdagede og kortlagte Landstrækninger, Kortene er blevet betydeligt mere udarbejdede, flere Rapporter fra Mylius-Erichsen er kommet til Veje, og nye Synspunkter vedrørende Mylius-Erichsens, Niels Peter Høeg Hagens og Jørgen Brønlunds Odysse er fremkommet, saa deres Øde staar mere klart nu, end da Danmark-Ekspeditionen kom hjem.

Sidst har »Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition 1938—39«, under Protektion af *Hs. kgl. Højh. Prins Knud til Danmark*, udsendt af: Alf Trolle, Ebbe Munck og Eigil Knuth til Minde om Danmark-Ekspeditionen, og ledet af Ebbe Munck og Eigil Knuth, iværksat *Danmark-Ekspeditionens Fortsættelse*, et Foretagende, der hilstes kammeratligt af denne Ekspeditions graanede Deltagere. Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition er populært beskrevet af Eigil Knuth i »Under det nordligste Dannebrog«, og de videnskabelige Resultater er begyndt at fremkomme i de højt ansete »Meddelelser om Grønland«, det samme Værk, der i sin Tid optog Danmark-Ekspeditionens officielle Beretning og videnskabelige Resultater; nogle velskrevne Artikler af Eigil Knuth er tillige at finde i Dagspressen.

Om selve Danmark-Ekspeditionens Forløb skal ikke meldes her, men der vil være Anledning til at redegøre for, hvad der paa nuværende Tidspunkt kan siges om de tre Mænds sidste Vandring, som sluttelig bragte Tragedien ind over dem selv og Kammeraterne, som ventede dem i Danmarks Havn paa 77-graden.

I 1907, da Mylius-Erichsens nordgaaende Slædehold udeblev, satte Ekspeditionen alt ind paa at komme de nødstedte til Hjælp. Hunde- og Menneskeproviant klargjordes, Hundene opfodredes, og Ekspeditionens bedste Mænd udvalgte til at udføre Undsætningen. Den 22. September stod de tungtlastede Slæder pakkede og forspændt; Gustav Thostrup, Dr. Lindhard og Grønlænderen Tobias, samt Hjælpeholdet Ring, Peter Hansen og Grønlænderen Hendrik, og, for at assistere et kortere Stykke Vej, Nordmanden Hagerup, tog Afsked med de tilbageblivende Kammerater, Piskene knaldede, »jiw! jiw!«, og Starten foregik. Der maatte holdes fuld Fart paa Slæderne, thi Isflagerne var endnu ikke sammenfrosne saa meget, at de enkeltvis kunde bære Slædevægten, de brast ofte, naar Slæderne var passeret.

Snart var de Rejsende af Syne, de fulgtes af de bedste Ønsker og Forhaabninger om et lykkeligt Udfald.

Det blev en besværlig og haard Tur, Dagbøgerne taler om de overmenneskelige Anstrengelser, disse Mænd var ude for, men Tanken om, at Kammeraterne i Nord var værre stillede, gav Kræfter til det utrolige. Hjælpe-slæderne vendte om den 7. Oktober paa 79°08' n. Brd. ved Depotet paa Lamberts Land og var hjemme igen den 18. Oktober. Hovedholdet naaede den 15. Oktober 80°13' n. Brd., Mallemukfjeldet, men her var der aabent Vand helt ind til Kysten. Proviantbeholdningerne for Mennesker og Dyr tillod ikke at søge Vej ind over Indlandet, og med tungt Sind maatte de Rejsende erkende Nødvendigheden af at vende om. De lagde saa meget som muligt i Depot: Vaaben, Patroner, Beklædning og Fødemidler, og paa ganske smaa Rationer naaede de selv hjem den 2. November. Begge Holds Hunde og Mennesker var afmagrede og udslidte, af Rings Hunde døde 2 af Overanstrengelse straks efter Hjemkomsten, og af Hovedholdets døde 4 paa Rejsen.

Hermed var Ekspeditionens sidste Kræfter for Øjeblikket opbrugt, og der samledes nu sammen til en Foraars-hjælpeekspedition, til hvilken Koe-foed, Hagerup og Hendrik forud lagde Depoter. Paa Grund af Knaphed paa Materiel, Hunde og Foder bestemtes det, at kun to Mand kunde drage afsted, Ekspeditionen evnede ikke større Udfoldelse. Deltagerne blev J. P. Koch, som herved tillige fik Mulighed for at gøre kartografiske Studier langs Kysten og eventuelt fortsætte norden om Landet til Kap York, samt Tobias, den erfarne Slædekusk, hvem selve Kørselens Udførelse blev betroet og hvilede paa. De to drog af Gaarde med 20 af Ekspeditionens 28 Hunde og med den bedste Udrustning, man formaaede at tilvejebringe.

Deres Rejse, der varede fra den 10. til den 26. Marts, var uden større Besvær, men resultatrig. Da de vendte hjem, var Mørketidens Gaader løst, vi maatte med Sorg hejse Dannebrog paa halv — de havde den 19. paa Lamberts Land fundet Jørgen Brønlunds Lig, hans Dagbogsberetning om, at de to andre ogsaa var døde, omkomne, og Hagens Kortskitser. Beklageligvis fandt Koch og Tobias ikke Lejlighed til at eftersøge de to andre Omkomne.

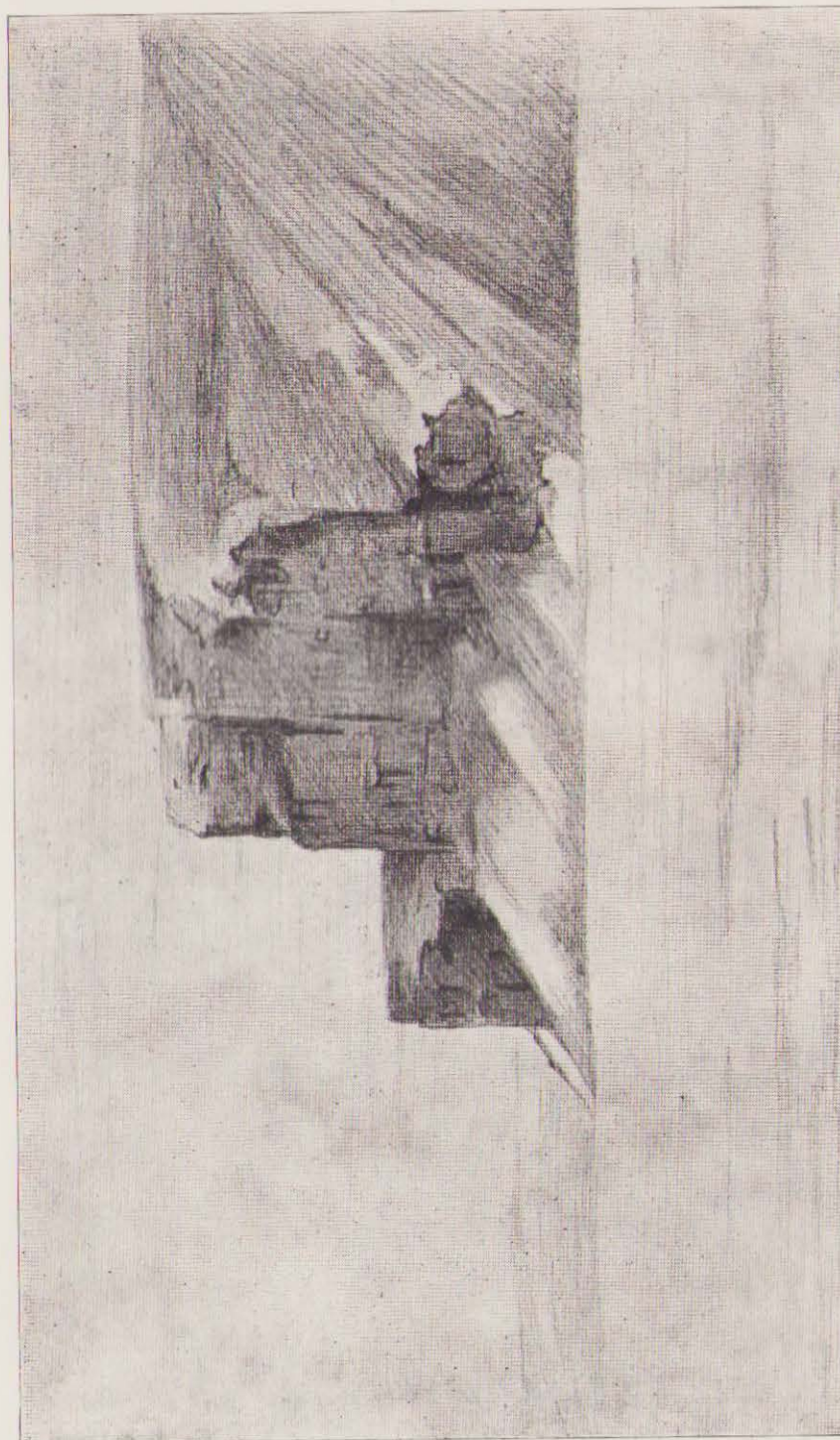
Selve Brønlunds Dagbog var, med Undtagelse af en enkelt Side, ført paa Grønlandsk, men efter noget Besvær kunde det tydes, at de havde oversomret i Danmarks Fjord, havde kortlagt de nordlige Omraader, som det fremgik af Kortskitserne, hvilke Brønlund, trods sin sikre Forvisning om Dødens snarlige Komme, troligt og tappert havde bragt frem til Lamberts Land, førend han lagde sig til at dø. Desuden fik man et foreløbigt Begreb om, hvor de havde rejst og til hvilke Tider, men alt dette var udelukkende et konstruktivt Produkt, som efter de senere Ekspeditioners Undersøgelser og Fund af Rapporter nu maa ændres.

Desværre er det aldrig lykkedes at finde Dagbøger fra Mylius-Erichsen og Høeg Hagen, man har, simpelthen, ikke vidst, hvor man kunde søge. End ikke Mylius-Erichsens omtrentlige Dødsdag har man været enig om, Jørgen Brønlund skriver, efter at have opgivet, at Hagen døde den 15. November, at Mylius-Erichsen døde omtrent 10 Dage senere, og dette skrevne »10« har enkelte Læsere tolket som »to«, en Løsning, der dog sandsynligvis er forkert, idet alene Udtrykket »omtrent« taler for »10«, — ogsaa herpaa giver det nye Kendskab til Tragedien en plausibel Forklaring.

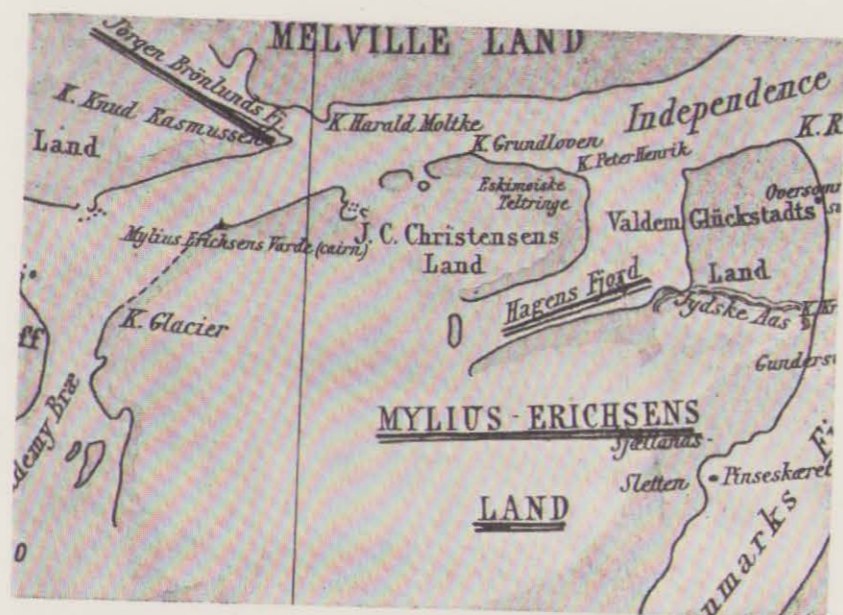
Danmark-Ekspeditionens Udredning af Slædeholdets Rejse lød, i Henhold til de Oplysninger, der kunde uddrages af og konstrueres efter Brønlunds Dagbog og Hagens Kortskitser, at Holdet, efter et uventet og tilfældigt Møde med Ekspeditionens andet nordlige Slædehold, J. P. Koch, Aage Bertelsen og Tobias, ved Kap Rigsdagen den 27. Maj 1907, fortsatte Vest over den næste Dag, ind i Independence Fjord for at fuldføre den Opgave, der var stillet de tre Mænd, nemlig at naa det 300 km fjerne Kap Glacier, hvorfra der kunde sigtes til Pearys Varde paa Navy Cliff. Kystens Forløb førte dem nu, antog man, med en Storm i Ryggen, ind i en Fjord, Hagens Fjord, og her maatte de, ligesom Tilfældet havde været, da de kom ind i Danmarks Fjord, i den Tro, at de fulgte Kystlinien lige mod deres Maal, igen søge ud, hvorved deres Rute yderligere forlængedes paa skæbnesvanger Maade. Det mentes videre, at de naaede Kap Glacier de første Dage i Juni, gjorde Opdagelser paa Peary Lands Sydskyst og kom tilbage til Danmarks Fjord, hvor Isforholdene var saa ugunstige, at de ikke kunde slippe hjem. Dette sidste er rigtigt, ligeledes, som Brønlund skriver, at de den 19. Oktober kom op paa Indlandsisen med 4 udsultede Hunde, og selv med ringe Udrustning og uden Kræfter paa Grund af Sommerens Sultekur. *Hvor*, de er kommet op, er desværre ikke angivet, nogle mener i Bunden af Danmarks Fjord, medens andre har gættet paa Yderkysten, i Antarctic Bugt, hvad der dog næppe kan være Tale om, da Isblinken ved Antarctic Bugt ikke direkte gaar over i Indlandsisen, men hvor det end har været, er det at formode, at Mylius-Erichsen og Høeg Hagen ved Opstigningsstedet har deponeret deres Dagbøger paa et sikkert Sted, samt lagt Rapport.

Den sidste Akt, Dødsscenen, foregik paa 79-fjorden, som de er naet ned paa under Forhold, som det er bedst at lade ude af Tankerne, og som ikke skal uddybes her, hverken deres Mangel paa Fodtøj og Proviant, eller anden ulykkelig Tilstand.

Vi ved nu, at Danmark-Ekspeditionens Rekonstruktion af deres Færd, forsaavidt den angaar Rejsen i Independence Fjord, kan rettes nærmere op til Virkeligheden. Det er sandt, at Slædeholdets Indtrængen i Danmarks Fjord var Begyndelsen til Tragedien, denne dybe Indskæring lagde mange Kilometer til en Rute, der i Forvejen var haardt belastet paa

Malleukfjeldet. Tegning af Aage Bertelsen. Efter »Medd. om Grønland«.

Independence Fjord.

Slæderne beskyttes mod sultne Hunde. Efter »M. o. G.«.

Grund af den betydelige Distance, Yderkystens uventede Udstrækning mod Øst bød paa, men Holdet var ikke inde — som formodet — og spildte ingen Tid i Hagens Fjord, men naaede frem til Kap Glacier allerede den 1. Juni. Det kunde altsaa have været tilbage ved Kap Rigsdagen omkring den 7.

Fra Kap Glacier, hvor Mylius-Erichsens Varde rejstes, gjorde de den store geografiske Opdagelse, at det af Peary formodede Independence Sund med Peary Kanalen ikke eksisterede, hvisaarsag, i Stedet for, Independence Fjord fremkom, og det er muligt, at denne vigtige Opdagelse har tvunget de Rejsende til at forske videre herom paa Peary Lands Sydskyst. Her er de i hvert Fald den næste Dag ved Jørgen Brønlands Fjord, maaske for at se om den førte gennem Landet som en Slags Peary Kanal; de ofrer nogen Tid herpaa, den 6. er de ved Hagens Fjords vestlige og den 7. ved østlige Munding, den 8. opmaaler de her, den 11. er de atter ved Kap Rigsdagen, og den 12. drager de ind i Danmarks Fjord til det Sted, de senere kaldte for »Sommerlejren«. Herfra forsøgte de den 14. at drage over Fjorden til den østlige Bred og derfra videre til Depoterne paa Yderkysten, men Forsøget mislykkedes, Isen var ufarbar — der var nu ogsaa gaaet 2 Uger, siden denne Rute blev planlagt sammen med Kochs Parti, i Stedet for »faa Dage«, som oprindeligt var Meningen — i hvert Fald var 7 Dage forlist ved Opdagelsen og den førte geografiske Sensation, samt de ønskelige Undersøgelser, denne havde medført. De maatte søge tilbage til Sommerlejren, og her og i Omegnen fristede de en fattig og kummerlig Tilværelse indtil Hjemreisen begyndte paa Indlandsisen den 19. Oktober, just som Mørketiden indfandt sig.

Paa Strækningen fra Sommerlejren til Bunden af Danmarks Fjord er ingen Dagbøger fundne; maaske kan de søges langs Fjordens østlige Bred. Det er nemlig ikke udelukket, at Slædeholdet har berejst denne for at komme til Fjordbunden, hvis Opstigningen er sket derfra, hvilket meget tyder paa.

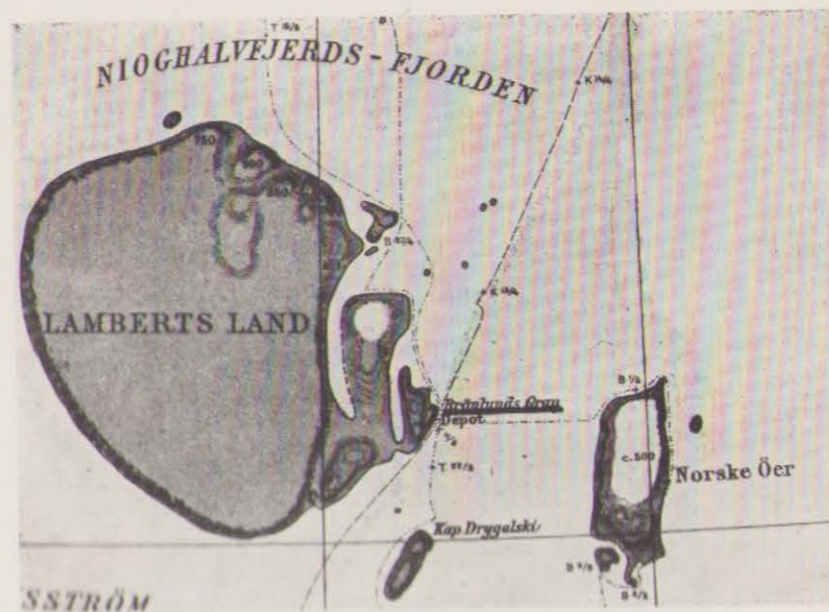
Dødsvandringen paa Indlandsisen er sandsynligvis foregaaet i godt Føre, indtil de har naaet Østgrønlands Yderkyst mellem Lamberts Land og Kronprins Christians Land, hvor de er kommet ind i et Sprækkesystem, der i Forbindelse med Mørket, som herskede Døgnet rundt, har udmattet dem yderligere og voldt store Vanskeligheder — og hertil kom ugunstigt Vejr.

Hagens Dødsdag er sikkert opgivet af Brønland, og tager man Naturforholdene i Betragtning i Østgrønland i November 1907, kan man ikke være i Tvivl om, at Mylius-Erichsens Død er indtruffet omtrent den 25. November. Han har, paa Grund af Vejret, slet ikke kunnet forlade Lejrpladsen, Soveposen?, men var han død 2 Dage efter Hagen, var Brønland allerede draget videre mod Lamberts Land den 18. eller 19.

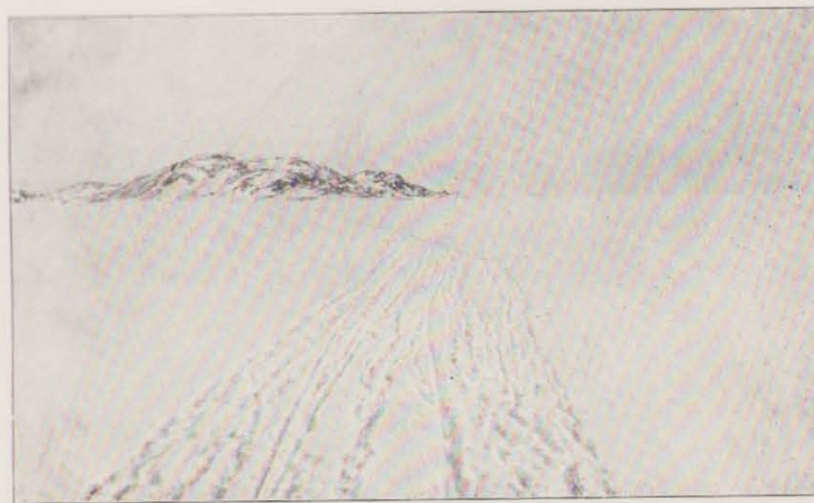
Danmark-Ekspeditionens meteorologiske Observationer, som man maa henviser til, er ganske vist taget 300 km sønden for 79-fjorden, men for Østgrønlands Vinterstorme spiller denne Afstand ingen Rolle, og den 14. November begyndte netop den første voldsomme Vinterstorm med et hastigt Barometerfald, der varslede Uvejr. Den kommende Nat blæste det 30 m i Sekundet, hvorefter det den 15. om Morgenen løjede af til 20 sek-m. Denne Dag døde Hagen. Vejret var saaledes, at den, der var ude i Terrænet, vanskeligt kunde holde sig oprejst. Om Aftenen var det Stille, Temperaturen faldt raskt. Om Natten indtraf et nyt Barometerfald, og den 16. om Morgenen var Stormen atter over Landet. Danmark-Ekspeditionens Meteorolog, den tyske Dr. Alfred Wegener, kaldte nogle heftige Storme: »gewöhnliche Depressionen«, men Novemberstormen 1907 faar Prædikatet: »doppel Depression«, hvilket viser hans sagkyndige Vurdering af dens Styrke. Den 18. og 19. var Vinden mindre voldsom, men Himlen blev helt overtrukket, saa de to efterlevende paa 79-fjorden ikke har haft megen Glæde eller Gavn af Fuldmaanen den 19. — endnu et Led i Katastrofen. Den 20. var en 20 m Storm atter over dem.

Disse haarde Forhold har altsaa selv Mylius-Erichsen ikke kunnet overstaa, ogsaa han er segnet paa Ærens Mark, og Jørgen Brønlund har først da møjsommeligt slæbt sig frem til Depotet paa Lamberts Land. Vi maa her afvige fra Beslutningen om ikke at fremdrage Tragediens Detailer, thi ellers ses Brønlunds heroiske Optræden ikke let i det rette Lys. Han var saa svag, at han ikke evnede at transportere ret megen Vægt, saa langt var han nede, at han, for at spare paa Belastningen, brækkede Benene af Primusapparatet, han havde trukket Vanterne paa de stakkels forfrosne Fødder eller Fodstuipe — formodentlig har han en Del af Vejen kravlet disse sidste 2½ danske Mil, 18 km, der skilte ham fra det Sted, der nu paa Kortet bærer Navnet: Brønlunds Grav.

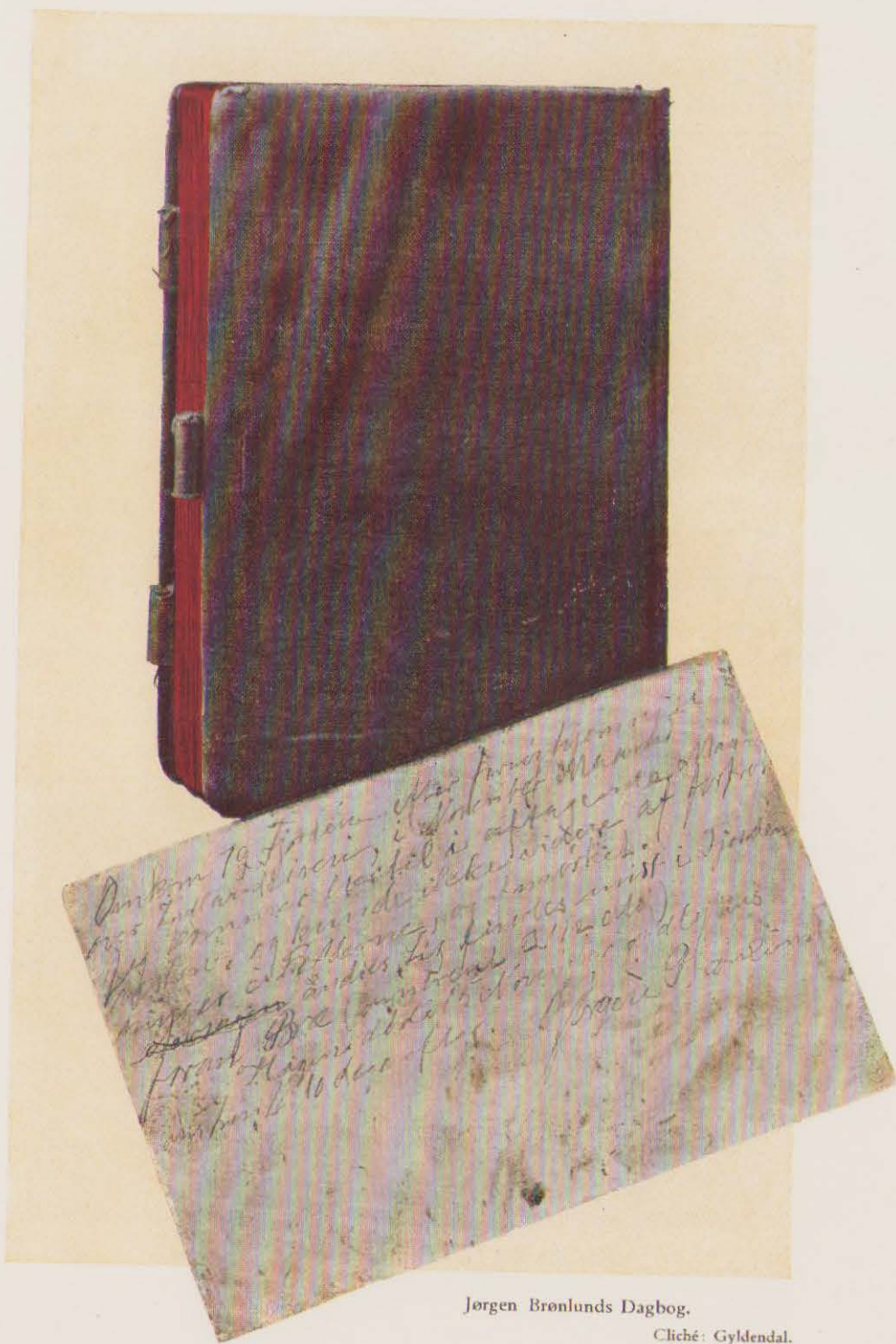
Han døde først i December, bukket under for Kulde, Sult, Overanstrengelse og den Depression, Forholdene iøvrigt medførte. Tidspunktet passer med hans Dagbogsoptegnelse, der siger: »jeg kommer hertil i aftagende Maaneskin«. Han har nok levet 3 à 4 Dage ved Depotet, men er da sovnet stille hen — — alene!

Lamberts Land.

Slædevejen Syd for Lamberts Land. Efter »M. o. G.«

Jørgen Brønlunds Dagbog.

Cliché: Gyldendal.

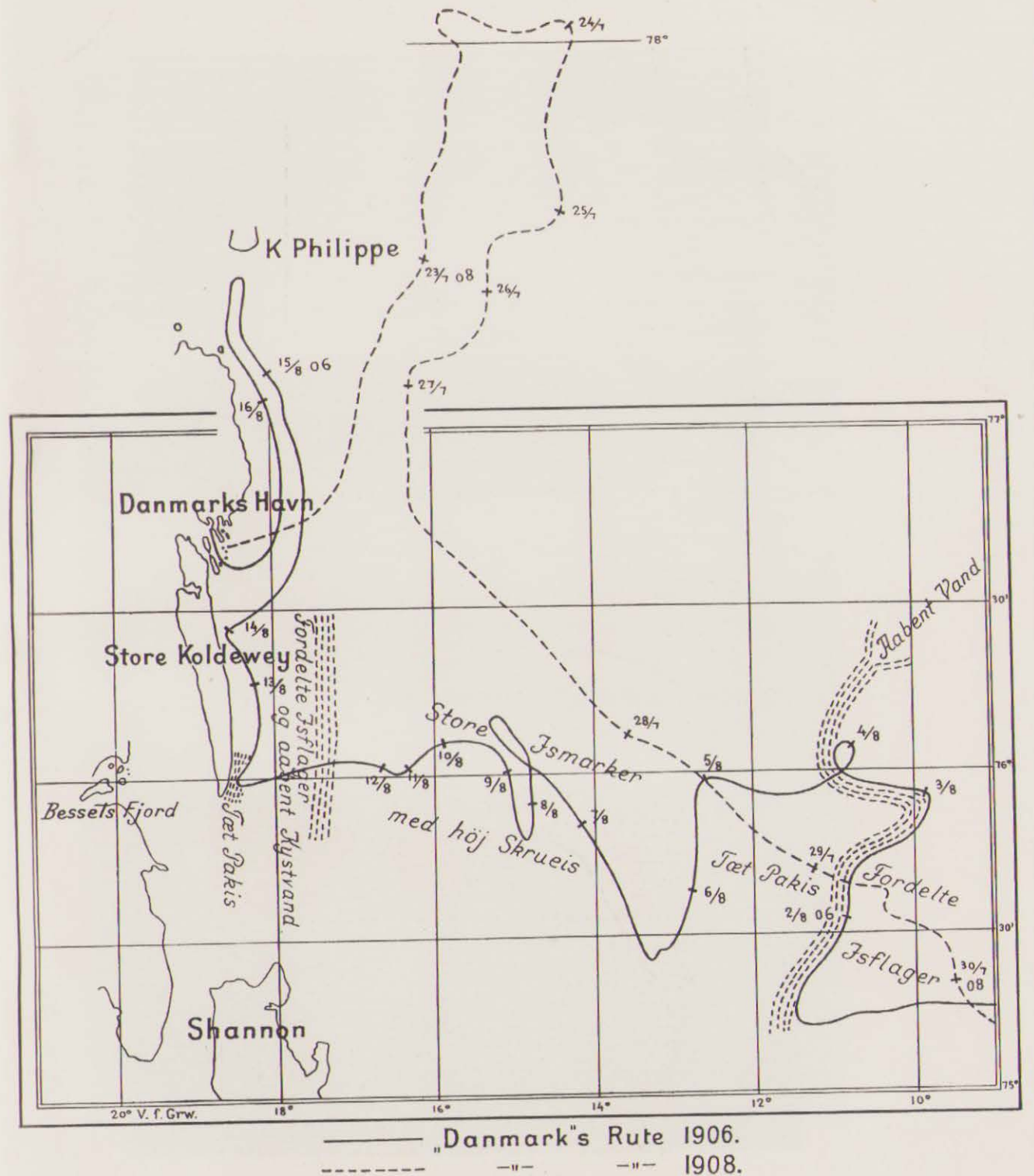
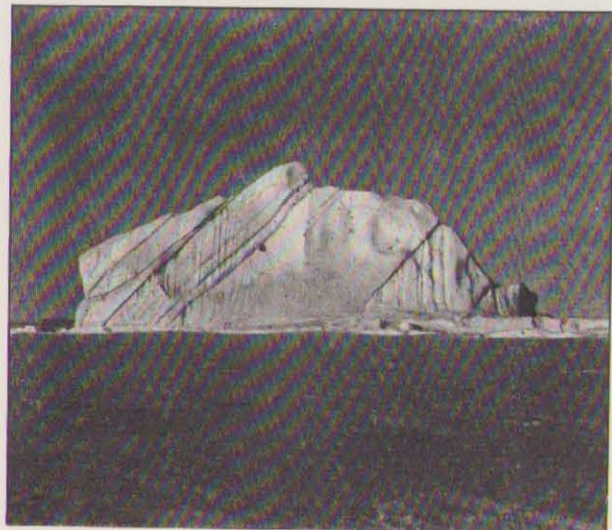
DANMARK-EKSPEDITIONENS DELTAGERE

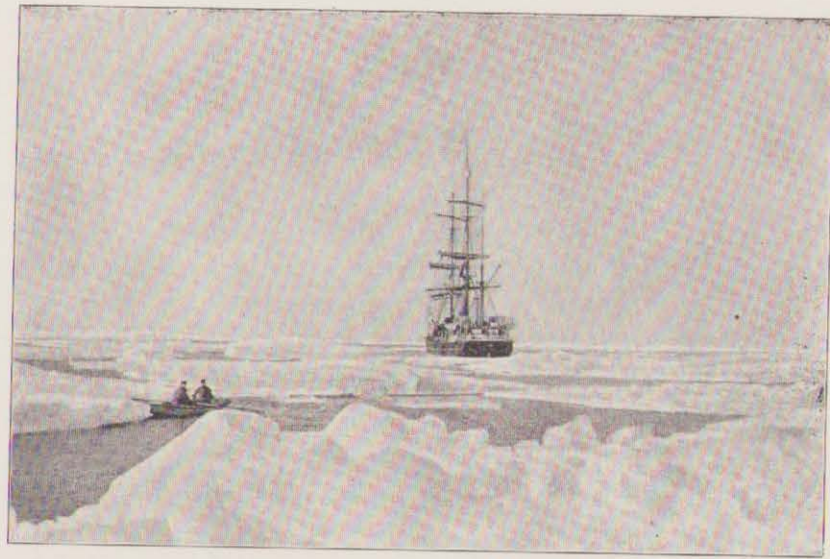
- Alf Erik Martin Jens Carl Trolle, f. 4. Oktober 1879 i København.
Arner Ludvig Valdemar Manniche, f. 19. Februar 1867 i Gundsømagle, Roskilde.
Jens Peter Johannes Lindhard, f. 25. April 1870 i Dalby, Thureby, Sjælland.
Aage Bertelsen, f. 28. September 1873 i Næstved.
Hans Ludvig Jensen, f. 3. April 1874 i Skibhuse, Odense.
Jens Gundahl Knudsen, f. 24. Januar 1876 i Uggerby, Hjørring.
Christian Bendix Thostrup, f. 14. April 1876 i Viborg.
Harald Lindemand Hagerup, f. 17. Marts 1877 i Tromsø, Norge.
Gustav Gustavusen Thostrup, f. 30. Oktober 1877 i Viborg.
Tobias Otto Mikael Gabrielsen, f. 21. Januar 1878 i Nugssuak, Ritenbæk, Grønland.
Henning Avgust Østerberg Bistrup, f. 15. Maj 1879 i Godthaab, Grønland.
Ivar Kjerulff Weinschenck, f. 11. Juli 1880 i Gunderupgaard, Løgstør.
Hakon Høeg Jarner, f. 26. Januar 1882 i Bogense.
Fritz Johansen, f. 17. Juli 1882 i København.
Herman Andreas Koefoed, f. 30. Juli 1882 i Lauegaard, Aaker Sogn, Bornholm.
Lorentz Peter Elfred Freuchen, f. 20. Februar 1886 i Nykøbing, Falster.
Charles Sophus Poulsen, f. 26. September 1888 i København.

- Ludvig Mylius-Erichsen, f. 15. Januar 1872 i Viborg, omkom ca. 25. November 1907.
- Niels Peter Høeg Hagen, f. 15. Oktober 1877 i Gunderstedgaard, Nibe, omkom 15. November 1907.
- Nicolaj Isak Jørgen Brønlund, f. 14. December 1877 i Jacobshavn, Grønland, omkom i Begyndelsen af December 1907.
- Axel Peter Hansen, f. 5. September 1877 i København, død 31. Oktober 1915 i Egedesminde, Grønland.
- Peter Florian Knud Christiansen, f. 4. Maj 1876 i København, død 21. Maj 1916 paa St. Hans Hospital, Roskilde.
- Hendrik Ole Jakob Olsen, f. 11. December 1884 i Ritenbæk, Grønland, omkom ca. 22. Juli 1917 ved Dragon Point, Nordgrønland.
- Karl Johan Ring, f. 7. April 1870 i Kjøbmandsskjær, Nøtterø, Tønsberg, Norge, omkom 23. Juni 1918, Helgolandsbugten.
- Johan Peter Koch, f. 15. Januar 1870 i Vestenskov, Nakskov, død 13. Januar 1928 paa Militærhospitalet, København.
- Alfred Lothar Wegener, f. 1. November 1880 i Berlin, Tyskland, omkom midt i November 1930 paa Indlandsisen, Kamarujuk, Umanakfjord, Grønland.
- Achton Friis, f. 5. September 1871 i Trustrup, Grenaa, død 17. December 1939 paa Kommunehospitalet, København.
- Andreas Andreasen Lundager, f. 6. Juli 1869 i Omvraa, Vejle, død 24. Februar 1940 paa Rigshospitalet, København.

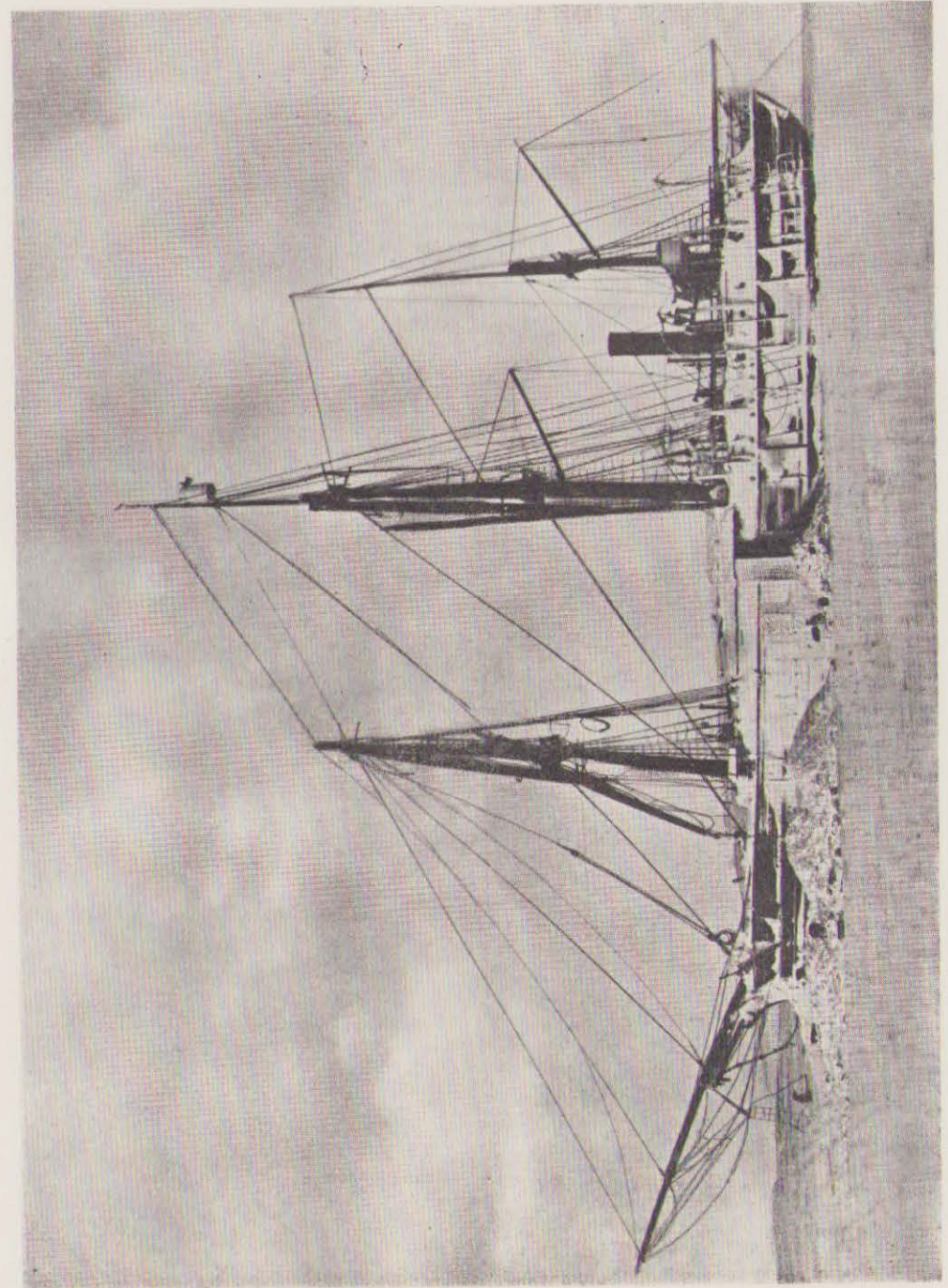

»Danmark« i Drivisen. Juli. Efter »M. o. G.«

Landet tages i Besiddelse.

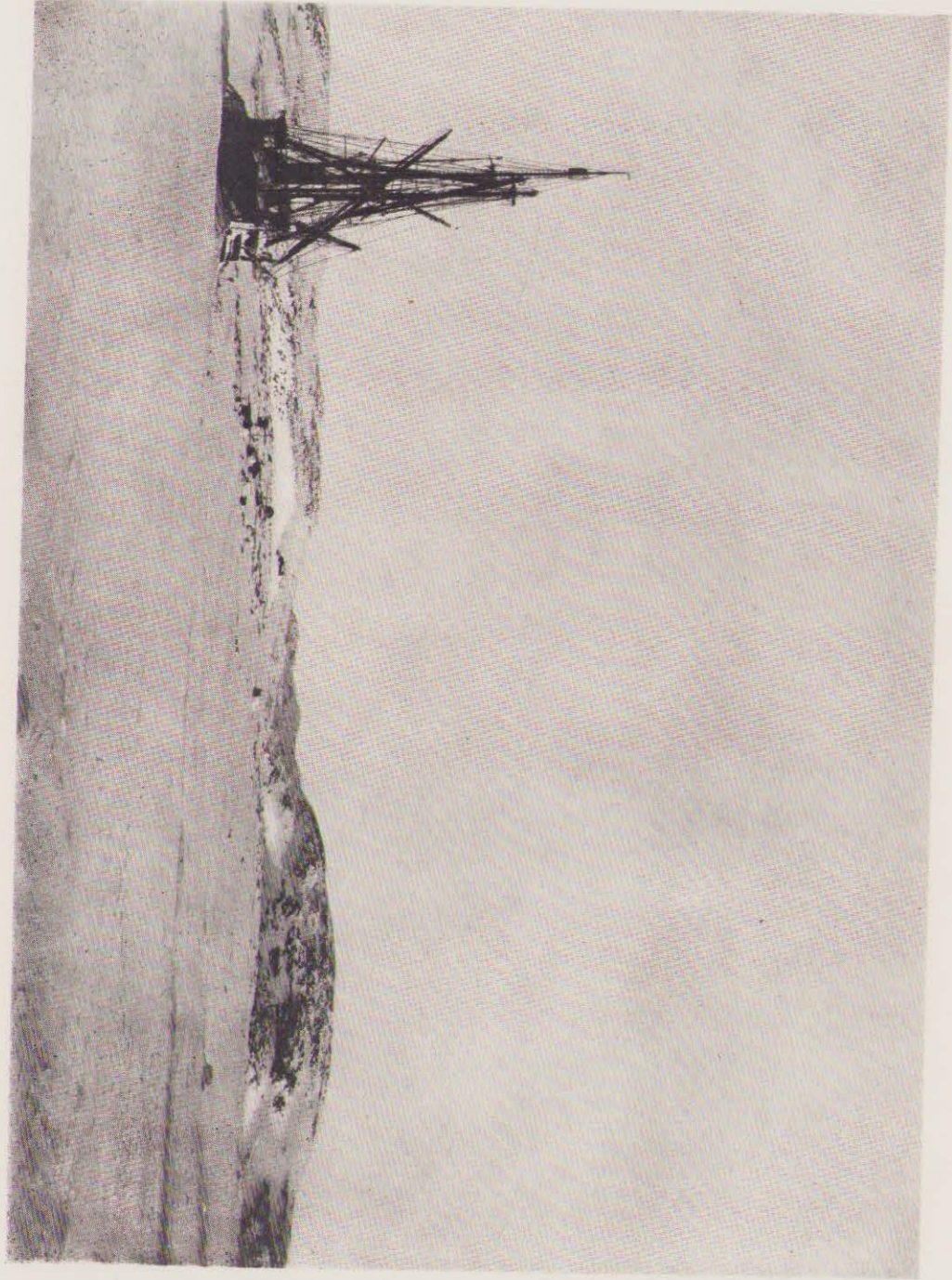
Cliché: Gyldendal

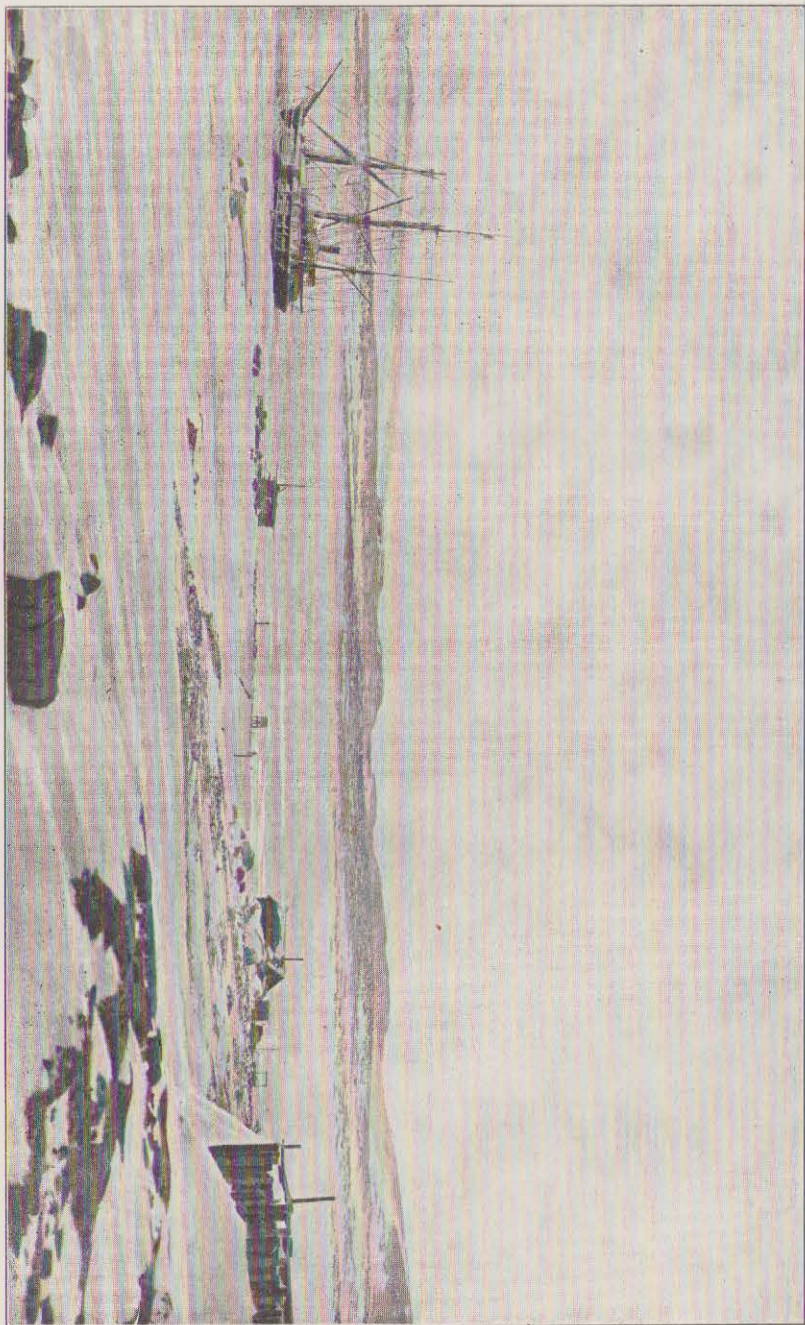

Bendix Thøstrup. Foto.

»Danmark«.

Stationen i Danmarks Havn. Efter »M. o. G.«

Danmarks Havn. Marts. Efter »M. o. G.«

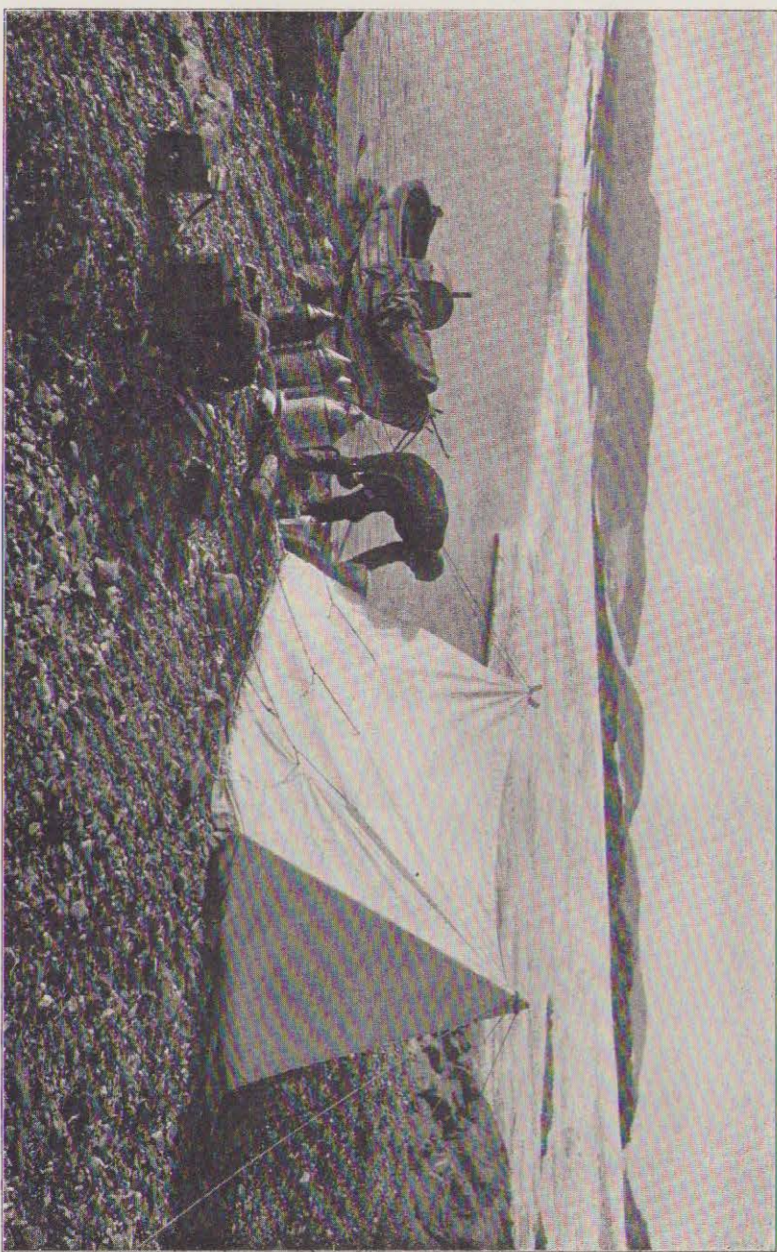
Thermometerfaldet. Danmarks Havn. Hendrik. Efter »M. o. G.«

Ishullen. Danmarks Havn. Efter »M. o. G.«

Kæret. Danmarks Havn. Juli. Efter »M. o. G.«

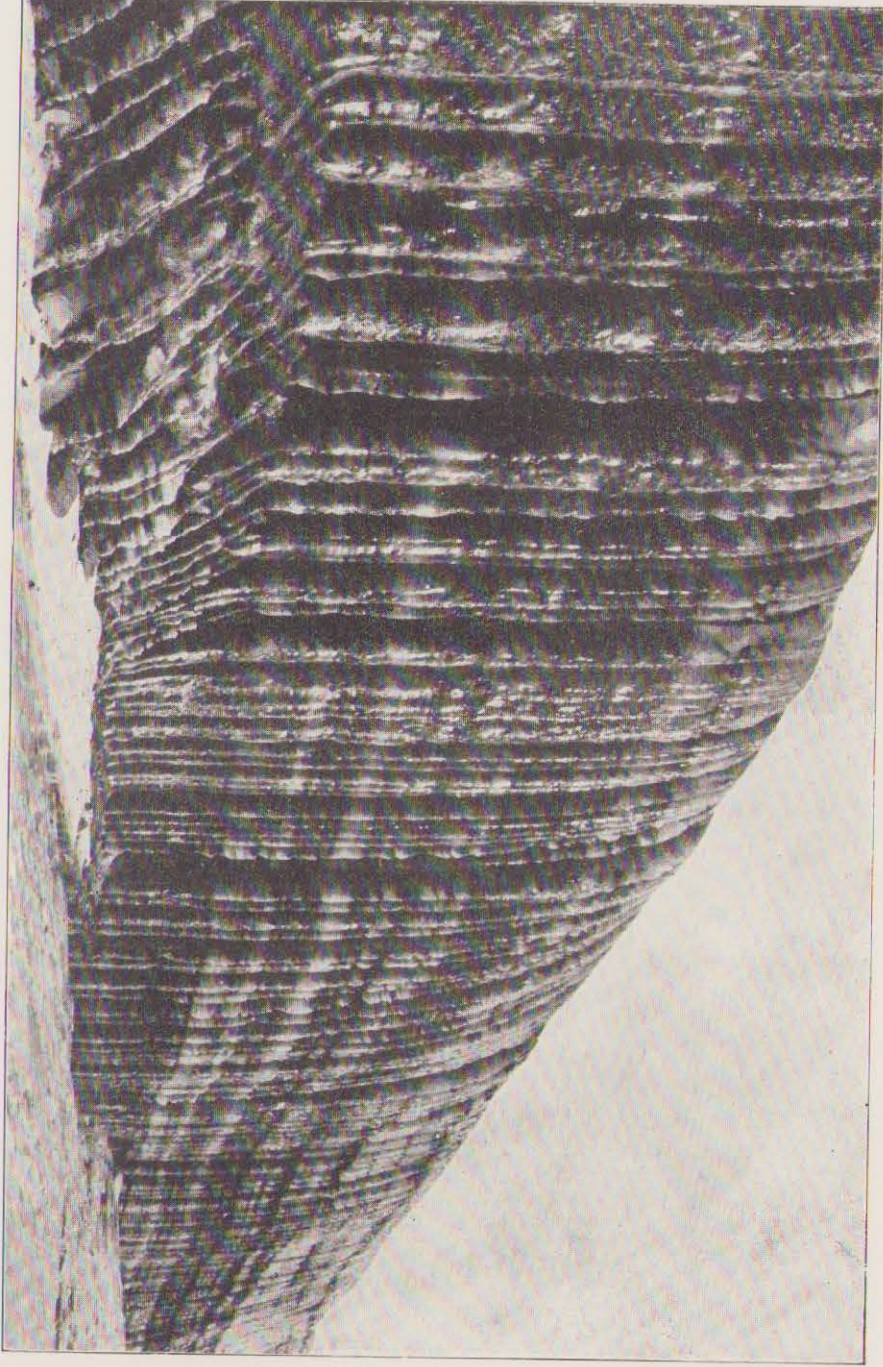

Motorbaad og Telt. Sundet mellem Lille og Store Koldewey. August. Efter »M. o. G.«

Maaestation paa Isen. Amdrup Land. April. Gustav Thostrup. Efter »M. o. G.«

Jettebrinken. Indlandsisen. Ymeris Nunatak.

Cliche: Gyldenål.

Danmarks-Monumentet. Efter »M. o. G.«.

X. FRIIS

Achton Friis var født paa Djursland den 5. September 1871 og døde paa Kommunehospitalet i København den 17. December 1939.

Achton Friis var sikkert den mest upraktiske Person i Kongeriget Danmark, der kunde udsøges til Deltagelse i en Polarekspedition — men vi vilde ikke have undværet ham for aldrig det.

Hans Force laa ikke i at bevæge sig mellem Praktikere; de var for ham et ukendt Folkeslag, alene det, at han dumpede ned blandt en Flok Mennesker, Sømænd, hvis Liv og Færden, Talemaader og Optræden laa ham saa fjernt, som var de Maanemennesker, virkede til en Begyndelse paa hans nervøse Sindelag, saa han forsigtigt og nyfigent maatte føle sig frem, hvor han ellers fuldkomment vilde have været Situationens Herre. Men uden for Ekspeditionens aktive Liv faldt han hurtigt i Leje, og han var da en enestaaende Kammerat som Udjævner og Bortleder af smaa Misforstaaelser Mand og Mand imellem, som Fornøjelsesraad og som Hjælper netop paa mange Steder, hvor en anden Indgriben, den være sig nok saa velment, næppe havde været velkommen.

Hans »Ulyst til legemligt Arbejde«, som Mylius Erichsen udtrykte sig, gjaldt ikke hans Kunst, hverken den bildende eller Musikken; vi er ham mangfoldigt taknemmelige for mangen herlig Musikaften i Mørketidens Messe, for mangen lystig Spas i Skikkelse af velformede Vers og Sange til egen Komposition. Han var sprudlende vittig og øste gladeligt ud af sit Overskud til hungrende Kammerater. Naar han sadlede og besteg Pegas'en, blev det et Ridt med Volter, der kunde sige Sparto til nogen Cirkus. Han var en humorfyldt Humorist.

Hans Farver var straalende og blodfyldte, men især hans Tegninger var gudbenaadet Kunst.

Hans højtudviklede Kultur viste sig ofte for den opmærksomme Iagt-tager — blot et lille Træk: en Gang ved en Julefest manglede Ekspeditionens kristne Deltagere en Bibel for at kunne læse Evangeliet op under Højtiden — den var Achton Friis i Stand til at udlaane, skønt han i Religionsopfattelse maaske ikke tilhørte deres Gruppe. Hans Føling med den store Natur var meget inderlig. Han nød den mindste Blomst, hvert lille Liv, hvert Solstrejf.

Achton Friis

Cliché: Gyldendal.

Men hans Nerver stod altid paa Højkant. De Lyde, hvormed hvert Skib taler til Sømanden, enten det ligger indefrosset eller vugger sig paa Søen, og som *han* forstaar fra Barnsben, var en Pestilens for Friis. Han kunde midt om Natten komme ud i Messen til den Vagthavende, og med sin underlige, hæse Stemme sige: »Hør, der er saadan en forbandet Lyd oppe i Rigningen, den maa De faa til at tie stille, for den er ikke til at holde ud« — det var Spektaklet af Tovværkets Klapren imod Stænger og Ræer i Vinterstormen. Vagtmanden underholdt det tit mere, end det generede, men han var i Reglen saa godmodig, at han tog Vindtøjet paa og stillede Friis tilfreds, hvis det overhovedet var gør ligt.

Achton Friis var mere pertentlig og ordentlig end de fleste. Det Skidt, vi andre betragtede som et nødvendigt Onde, al den Urenlighed, en Polarekspedition fører med sig, var ham en Plage, og hans Æstetik var ofte ude for de sværeste Belastninger. Han var saa pillen, at naar Vagtmanden om Natten raabte ind til ham: »der er Bjørn ved Skibet!«, saa kunde han vanskeligt tænke sig at deltage i Skyderiet, førend han pænt havde børstet eventuelle Fnug af sit Sælskindstøj, eller førend han i det hele taget var fuldt jægermæssigt udrustet — det skulde gaa rigtigt til, hvor Friis var med.

Han voksede, trods sin store Ulighed med sine Fæller, tilsidst sammen med Ekspeditionens Gros. Han havde Vilje og Evne til at overvinde Komplekser, der ikke var Brug for i Ødemarken — han kunde tilsidst sige som Eskimoen, der møder en fremmed, ukendt Stamme: »jeg er kun et ganske almindeligt Menneske« — og som saadan husker vi andre ham da bedst og kærest.

Hvad der især hjalp ham over mange af de Anstødssten, hans Polarvej var belagt med, var vel nok hans ualmindelige, snare Opfattelse af en Situations morsomste Side. Han kunde altid, selv naar Tilfældet syntes prekært, finde netop de Ord, der, trods Vanskeligheden, kunde bringe Latteren frem — men hans Sind rummede ogsaa den dybeste Alvor, naar Sorgen brød ind over vort lille Samfund.

Hans opmærksomme Iagttagelse af Ekspeditionsbegivenhederne gjorde ham selvskreven til at berette om Ekspeditionen, og hans Bog om denne blev enestaaende i sin Art, uden Pral og Digt, en lødige, nøgtern, højt kunstnerisk udført Skildring af Menneskers Liv under særlige Forhold.

Udenfor Ekspeditionen er han kendt som Musiker, som Grafiker, men navnlig som Skribent af Format om et Emne, som hans klare Blik fandt udyrket herhjemme. Han beskrev vort Land i Streg og Ord, og han nedlagde al sin Kunnen i dette Arbejde. Naar meget andet er sunket i Glemselens Dyb, vil Achton Friis' Skildringer af de Danskes Øer, det danske Land, Fiskere, Bønder og Almue, staa som et uforgængeligt Monument over vor Kammerat fra Ødemarken.

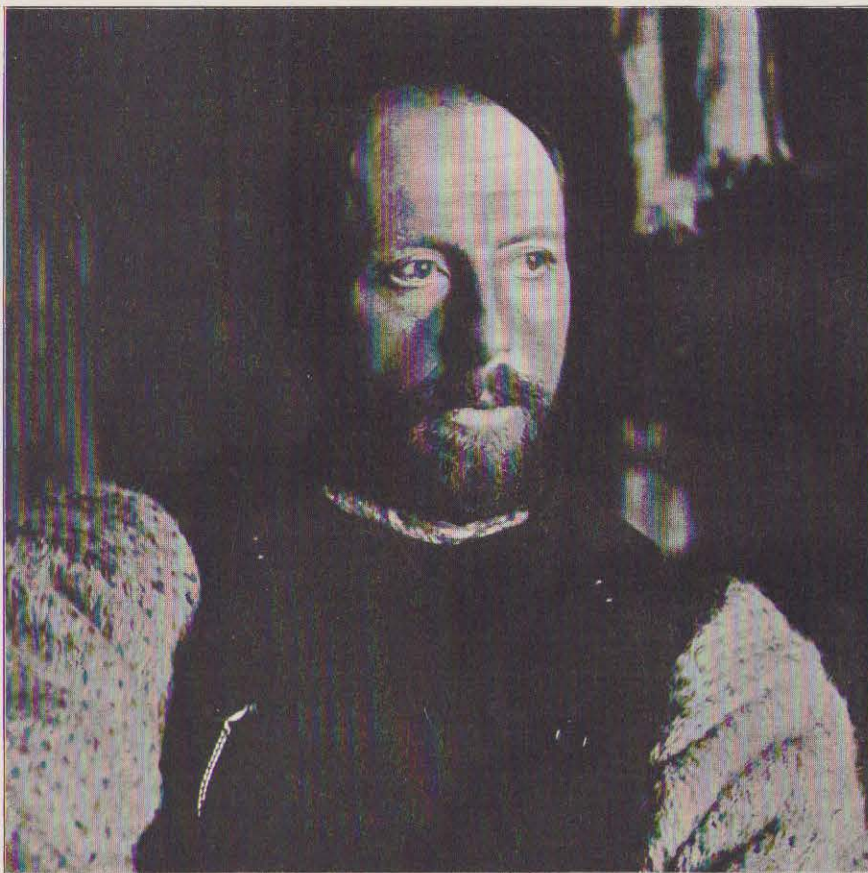
XI. ONKEL ANDRÉS

Andreas Lundager fødtes den 6. Juli 1869 i Omvraa ved Vejle; han døde paa Rigshospitalet i København den 24. Februar 1940. Hans Fødenavn var Andreasen, men ved kgl. Bevilling af 3. Januar 1900 fik han Navneforandring.

Forældrene var Bønderfolk, han var ægtefødt af den jyske Muld. Han blev et Slags Aktiebarn i Sognet, idet Gaardmændene holdt ham til Studeringerne — de vilde have en Præst ud af Sognebarnet, men han skuffede dem, afbrød sit theologiske Studium og gik, som saa mange andre Theologer over til Lærervirksomheden. Han evnede udmærket at fængsle Børnenes Opmærksomhed, han underviste hellere *in natura* end efter Bogen, men han kunde ogsaa stikke en velfortjent og velanbragt Lussing ud, og dette var naturligvis Konfliktstof, der i værste Fald kunde afbryde et Engagement — mest udsat i saa Henseende var han dog som Følge af sin medfødte Ustadighed, som han aldrig overvandt, saa lidt som den Langsomhed og Magelighed, der ganske havde Overtaget hos ham. Men han var beskeden, og han var nøjsom indtil det utrolige, jeg mener, han ligefrem *nød* sin fattige Enspændertilværelse, men han koketterede aldrig med den, den var hans egen absolutte Ejendom. Han var ikke rig paa Livets saakaldte Goder, heldigvis, thi det vilde utvivlsomt have hidført en Katastrofe for ham, hvis han var bleven stillet overfor en Velhavenhed, som han slet ikke havde Forudsætninger for at administrere.

Paa Danmark-Ekspeditionen var Andreas Lundager, foruden at være Botaniker og Instrumentmager, vores allesammens »Onkel Andrés«, altid hjælpsom, altid villig til at høre paa andres Smaasorger, og ofte den, der i saa Tilfælde kunde finde det trøstende Ord.

Han var noget af en Oplevelse. Ingen af os vil glemme Starten fra København Sct. Hansdag 1906, da vi pludselig, ude i Sundet, manglede Lundager. Han havde fundet ud af, at den almindelige Afskedstagen blev for lang — han var der jo ingen, der kom for at byde Farvel, ensom, som han var den Gang og altid — og saa gik han sig en Tur. Heldigvis satte en behjærtet Motorbaadsmand ham ombord til os, men paa Mylius-Erichsens milde Bebrejdelser svarede Lundager: »ok, jeg kunde saamænd have naaet at komme med, hvis jeg bare var gaaet til Helsingør« — »Danmark« var nemlig ingen Oceanflyver.

Andreas Lundager

Cliché: Gyldendal.

Da vi i 1908, efter Hjemkomsten, præsenteredes for Majestæten, manglede Lundager ogsaa, men med et gik Døren til Gemakket op, og indtraadte den kantede Kæmpeskikkelse og stillede sig i Række med os andre, ganske uimponeret af Øjeblikkets Højtidelighed.

Paa Østgrønland havde Onkel kun Venner. Vi andre var saa heldige at kunne tage hans smaa Besynderligheder paa den gemytligste Maade, selv om det kunde irritere, naar Kammeraterne stod parat til en tre-ugers Rejse, hvor han skulde med, at han saa meddelte dem: »vent lidt, jeg skal først forsaaale mine Støvler«. — Han var tillidsfuld og aaben, han stolede, og blev aldrig skuffet, paa Kammeraternes Overbærenhed — han var jo »Onkel«.

Naar Andrés ikke naaede de akademiske Maal, hans gode Forstand berettigede ham til at indhente, skyldtes dette hans Indolens og ringe Ærgærrighed. Hans videnskabelige Ekspeditionsarbejde, der indskrænkede sig til Indsamling og Præparering, var omhyggeligt, men maaske for magert. Hans Langsomhed spillede ham her et Puds, thi for ham, med den liden botaniske Uddannelse og ret begrænsede Instruktion hjemmefra, gjaldt det netop om at være paa Færde tidligt og silde — og dog tør man mene, at hans Undersøgelser, der bares oppe af en usvigelig Interesse for Naturen, maa kunne give Oplysninger og Vink, som kan være af Værdi for Laboranten, der ikke selv ofrer sig for Arbejdet i Marken. Naar der derfor fra de botaniske Højkredse i Danmark ikke udelukkende lød Lovord over Lundagers indsamlede Materiale, kan dette næppe tages helt alvorligt, thi disse Autoriteter var kendt med Lundagers Kvalifikationer, inden han drog ud.

Hans Lærervirksomhed faldt saavel i Grønland som herhjemme, og naar det var ham muligt, baade i og uden Forbindelse med Embedsgerningen, dyrkede han Botaniken, der var hans hobby; han besøgte Lapland, Sverige og Tyskland, han rejste Danmark igennem paa alle Leder, til Fods, paa Cykle eller som Passager med tilfældige Landevejskørende. Han forsømte ingen botanisk Ekskursion, og drev han det ikke derved til at blive en videnskabelig Botaniker, saa blev han dog en jævnt arbejdende og ret vidende Amatør.

Han elskede sin Fødeegn og dens Beboere, men især holdt han Mindet om sin Mor højt. Hans Trofasthed kendtes i de fattige Efterladenskaber, hans Bo indeholdt, de sirligt bundtede Breve fra Moderen lige fra de første Dage, han drog ud — de gamle Frimærker fortalte om Brevenes Ælde — fra Venner og fra tidligere Elever. Han glemte ingen, og tilsyneladende blev han ikke heller glemt.

Hans Aske hviler nu i hjemlig Jord paa Sønder Omme Kirkegaard, Graveren dér har paa eget Initiativ plantet en Enebærbusk over hans Urne — — intet Mindesmærke vilde passe bedre.

I. GUSTAV FREDERIK HOLM

Kommandør Gustav Holm var født i København den 6. August 1849 og døde samme Sted den 15. Marts 1940.

Han var af en udmærket dansk Sømandsslægt, som ikke var uvant med at opleve noget usædvanligt, og følger man den nogle Led tilbage, forstaar man godt, at det blev ham beskaaret at deltage i Eventyr frem for hans Samtidige — Slægtens Vej er brolagt med Begivenheder.

Oldefaderen var Skibsfører i Asiatisk Kompagni, Peter Holm, (1725—1786). Han tog allerede Gustav Holms Bedstefader, Hans Peter, med paa en besværlig Ostindierejse, da Knægten kun var 12 Aar gammel. Hans Peter Holm, (1772—1812), blev dansk Søofficer og deltog med Fregatten »Najaden« i Steen Billes Kamp paa Tripolis Rhed i 1797, var i 1799 med Orlogsskibet »Oldenborg« under Olfert Fischer, da dette Skib den 5. November landsattes i Tafelbay ved Kap det gode Haab i en forrygende Orkan, i 1807 Overlods og Havnemester paa St. Croix, men slap hjem 1809, da han naturligt og selvskreven gik ind som aktiv Deltager i Kanonbaadskrigen. Som Chef for Briggen »Lolland« erobrede han i 1811 den engelske Orlogsbrig »Manly«, og i 1812 havde han med sit daværende Skib, Fregatten »Najaden«, den heltmodige Kamp ved Lyngør i Norge med det engelske Linieskib »Dictator«.

Gustav Holms Fader, Peter Christian Holm, (1807—1864), gik som ung dansk Søofficer i fransk Orlog. 1830 var han med ved Franskmandenes Erobring af Algier; 1832 ved Indtagelsen af Arcone; 1849 var han Chef for Briggen »St. Croix« og havde med den ud for Danzig en

Affære med det preussiske, armerede Dampskib »Der Adler«. 1864 deltog han med Ære i Slaget ved Helgoland som Chef for Fregatten »Jylland«.

Man vil se, at Gustav Holm havde hæderfulde Familiebegivenheder nok at se tilbage paa, og hans egen, første virkelige Oplevelse i Marinen, æggede ham yderligere til at gaa i Fædrenes Fodspor. Som Kadet var han med Fregatten »Sjælland« paa Middelhavstogt 1869—70 og overværede saaledes de store Begivenheder i Port Said ved Suez-Kanalens Aabning.

Han valgte tidligt Grønland som Virkeomraade, idet han indsaa, at her var der Mulighed for at udføre et Arbejde, der var hans Stand og hans Land værdigt i Tider, hvor de politiske Forhold i Verden ikke gav unge Søofficerer fra smaa Lande Lejlighed til særligt at udmærke sig og kaste Glans over deres Nation.

1876 deltog han i Steenstrups geologiske Undersøgelser i Julianehaabs Distrikt, 1880 og 81 var han selv Leder af Undersøgelser, Ekspeditioner og Opmaalingen i Sydgrønland, 1883—85 Leder af Konebaadsekspeditionen, 1889—99 Chef for Søkortarkivets 1ste Afdeling, 1892—94 Fører af Grønlandske Handels Skruebark »Hvidbjørnen«; 1894 anlagde han Missions- og Handelsstationen Angmagssalik, 1897 og 98 var han Chef for henholdsvis »Heimdalen« og »Diana« paa Islandstogt, 1899—1909 Direktør for Søkortarkivet, og afgik saa 1909 fra Søetaten og blev Overlods i østlige Distrikt. Fra 1912—19 var han Lodsdirektør. Desuden sad han som Medlem af Overkrigsretten og Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland. Ved Københavns Universitets 450-Aars Jubilæum den 1. Juni 1929 udnævntes han til Æresdoktor.

Gustav Holms videnskabelige Indsats løftede ham op i et Plan, der ligger hævet over dansk Videnskabs almindelige Niveau, men dette indrommede han aldrig selv; han var den mest beskedne Mand og tilbageholdende næsten til Skyhed.

Gustav Holm gled, som den stille, lidet talende Dansker, ubemærket ind i sin militære Stilling igen efter fuldbragt Bedrift, men han var blevet verdenskendt og verdensberømt, vistnok meget imod sin Vilje. Han bar Kongens Guldmedaille, men den videnskabelige Hønnør, Udnævnelsen til Dr. phil. h. c., kom først, da han nærmede sig Oldingalderen.

Konebaadsekspeditionen blev hans Værk, planlagt og gennemtænkt til Enkelthederne, og udført, som efter et Skema. Det var en epokegørende Meddelelse, der efter denne Færd kunde telegraferes ud over den ganske Jord: »en hidtil ukendt Folkestamme er funden i Østgrønland, det er et Stenalderfolk, som ingensinde har været i Berøring med hvide Mænd, og som ikke anede andre Menneskers Tilværelse, men troede sig selv at være Verdens eneste« — det gibbede i al Videnskab Jorden over, og Gustav Holms Berømmelse var med det samme fastslaaet — vel endog herhjemme. Dansk Administration reagerede overfor Sensationen en Del Aar senere, nærmest paa Grund af Gustav Holms og andre indsigtsfulde

Mænds Opfordringer til at søge officiel Forbindelse med det ensomt levende Folk paa den øde Kyst.

Det var Kultusminister Scavenius, der omkring 1890 tog Tanken op. Den unge Theolog Rüttel blev udset til at være Angmagssalikernes Lærer; han fik et Kursus i det grønlandske Sprog og sendtes 1892 til Julianehaab for at sætte sig ind i grønlandske Forhold. Paa Finanslovsforslaget 1894—95 blev der optaget en Bevilling til Anlæg af en Missions- og Handelsstation i Angmagssalik. Forhandlingerne paa Rigsdagen gik ikke helt glat, truede endog med at glippe, men Forslaget gennemførtes tilslut.

Det blev Gustav Holm selv, der 1894 med »Hvidbjørnen« anløb Angmagssalik, byggede Huse og etablerede Kolonien. Hans kloge Foranstaltninger, ikke mindst Indsættelsen af Johan Petersen som Kolonibestyrer, reddede og bevarede Stammen fra Undergang.

Allerede ved Opdagelsen af den lille isolerede Folkegruppe, hvori den vestgrønlandske Kateket Johannes Hansen, »Hansérak«, deltog, var Angmagssalikerne blevet gjort bekendt med saa meget af Kristi Lære, som de kunde opfatte, altsaa ikke ret meget, men enkelte havde dog talt om, at de gerne vilde rejse til Vestkysten for helt at blive delagtige i disse aandelige Goder, en Tanke, som dog Gustav Holm dengang kraftigt fraraadede og modarbejdede, velkendt med den lange, fleraarige Rejser Farer, og med Østgrønlændernes Modtagelighed for Civilisationens Sygdomme, en Omstændighed, der især kunde blive katastrofal.

Det var Missionsspørgsmaalet, der blev Løftestangen for Koloniens Anlæggelse. Den vigtigste Opgave var at kristne de østgrønlandske Høddinger, medens Handelsforetagendet betegnedes som værende af absolut underordnet Betydning, men dette Misforhold har senere udjævnet sig i naturlig Udvikling. Den missionske Indflydelse findes af Iagttagere nu om Dage mest mærkbar i en Række bibelske Personnavne, som slet ikke klæder de Mennesker, der bærer dem, men som snarere kalder paa Smilet.

Gustav Holm var en forsigtig Mand, som ikke vilde nogen forjaget Kolonisation. Han ønskede den etableret og videreført under største Hensyntagen til Eskimoerne selv, ogsaa til deres aandelige Habitus, og han igangsatte Opgaven med lykkelig Haand.

Gustav Holms Navn vil altid med Ære være tilknyttet Angmagssalik-Distriktet. Hans Opdagelse og Kolonisation af Angmagssalik er intet mindre end Grundlaget for Danmarks Højhedsret over Østgrønland.

For Danmark-Ekspeditionens Deltagere vil Kommandør Gustav Holm, som sad i Ekspeditionens Komité, staa som en faderlig Ven, som enhver, med sikker Forvisning om at blive forstaaet, kunde henvende sig til for at faa Raad. Det var derfor en Selvfølge, at Kaptajn Alf Trolle ønskede at se ham som Æresformand i Bestyrelsen af »Kaptajn Alf Trolle og Hustrus Legat til Minde om Danmark-Ekspeditionen 1906—1908«.